

Landsorganisasjonen i Norge

PROTOKOLL

Representantskapsmøte

15. februar 1965

PROTOKOLL

over

forhandlinger i representantskapsmøte

15. februar 1965

Redigert av

LO's presse- og informasjonskontor

TALERLISTE

Andersen, Per	22
Andersen, Ragnvald	20
Anfinsen, Oluf	31
Aspengren, Tor	29
Brauer, Gulbrand	30
Enger, Sverre	17, 31
Frotjold, Alf	21
Gerhardsen, Einar	25, 32
Halvorsen, Roald	18, 31
Hannestad, Fritz W.	27
Hansen, Ingvald	22, 32
Haugness, Lage	20
Kjelsrud, Klaus	19
Mentsen, P.	5
Nordahl, Konrad	8, 20, 24, 28, 31, 33
Nordstrand, Idar	31
Nordtvedt, Anker	29
Pehrson, Kaare	17
Remme, Wiktor	24, 30
Strand, Einar	32, 33

INNHold

	Side
Navneopprop	5
Indeksoppgjøret 1965 (Konrad Nordahls foredrag) ..	8
Ordsiftet	17
Ettermiddagsmøtet (Sekretariatets innstilling)	28
Votering	33
Bilag:	
Indeksregulering av lønninger m. v. (protokollen med NAF)	34
Regjeringens erklæring	40
Arbeiderpartiets Presseforbund: Per Wiedswang, Oslo	
Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer: Odd Johnsen, Oslo	
Norsk Arbeidsmandsforbund: Paul Sundt, Oslo, Gudmund Savik, Namskogan, Reidar Winther, Bjernevatn, Egil Aspås, Hvalstad	
Norges Befalslag: Albert Uglem, Oslo	
Norsk Bektledningsarbeiderforbund: Rudolf Eriksen, Oslo, Edel Brekke, Bergen	
Norsk Bokbinder- og Kartonasarbeiderforbund: Johan M. Baa, Oslo	
Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: Rasmus Solend, Oslo, Emil Reiersen, Oslo, Odd Isaksen, Tromsø, Lars Jansen, Bergen, Oskar Skogly, Lillehammer, Klaus Hofstad, Trondheim, Laili Lundgreen, Kristiansand S	
Norsk Elektriker- og Kraftslasjonsforbund: Erling Johansen, Oslo, Nils Johannessen, Oslo	
Norsk Fagstiftelsesforbund: Sverre Ofstad, Oslo	
Norsk Gullarbeiderforbund: Hugo Lindahl, Oslo	
Norges Håndels- og Exportforbund: Johan Moksnes, Oslo, Reidar Moen, Oslo, Gunnar Nattveit, Bergen, Rolf Olsen, Tromsø, Berge, Nyhus, Oslo	
Norsk Hotell- og Restaurangarbeiderforbund: Alf Frotjold, Oslo	

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

holdt et ekstraordinært Representantskapsmøte 15. februar 1965 i Folkets Hus, store sal. Formannen, Konrad Nordahl åpnet møtet kl. 11 med å ønske representantene vel møtt. Han ønsket også LO-skolens elever og LO's folkehøgskoles elever velkommen til Representantskaps forhandlinger som tilhørere.

Nestformannen, P. Mentsen, foretok navneopprop. Følgende representanter og gjester var til stede:

Arbeiderpartiets Presseforbund: Per Wiedswang, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer: Odd Johnsen, Oslo.

Norsk Arbeidsmandsforbund: Paul Sundt, Oslo, Gudmund Sævik, Namskogan, Reidar Winther, Bjørnevatn, Egil Aspås, Hvalstad.

Norges Befalslag: Albert Uglem, Oslo.

Norsk Bekledningsarbeiderforbund: Rudolf Eriksen, Oslo, Edel Brekke, Bergen.

Norsk Bokbinder- og Kartonasjearbeiderforbund: Johan M. Bøe, Oslo.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: Rasmus Solend, Oslo, Emil Reiersen, Oslo, Odd Isaksen, Tromsø, Lars Jansen, Bergen, Oskar Skogly, Lillehammer, Klaus Hofstad, Trondheim, Lui Lundgreen, Kristiansand S.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: Erling Johansen, Oslo, Nils Johannessen, Oslo.

Norsk Fengselstjenestemannsforbund: Sverre Ofstad, Oslo.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund: Hugo Lindahl, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund: Johan Moksnes, Oslo, Reidar Moen, Oslo, Gunnar Nøttveit, Bergen, Rolf Olsen, Tromsø, Bergliot Nyhus, Oslo.

Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund: Alf Frotjold, Oslo.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund: Tormod Klemetsen, Lisleby, Johan Kaarstad, Horten, Ragnvald Andersen, Bergen, Anna Sveum Mosevik, Gjøvik, M. Sommarseth, Salangsverket, Willard Kristiansen, Oslo, Per Andersen, Oslo.

Norsk Jernbaneforbund: Folke Hager, Hamar, Egil Halvorsen, Røyken, Håkon Brunborg, Bergen, Torvald Johansen, Trondheim, Fritz Fredriksen, Grorud.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: Finn Kristensen, Brevik, A. Thorvik, Ålvik i Hardanger, Håkon Bjordal, Høyanger, Dagnar Nygård, Lier, Leif Andresen, Oslo, Sverre Enger, Oslo.

Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund: Henning Dahl, Oslo.

Norsk Kommuneforbund: Jens Torp, Oslo, Sigurd Halvorsen, Oslo, Jørgen Eliassen, Bergen, Kjell Jørgensen, Trondheim, John Torkildsen, Stavanger, Karl Bjerkeli, Hønefoss, Arnulf Pedersen, Straumsjøen.

Lensmannsbetjentenes Landslag: Olav Klepp, Oslo.

Norsk Litograf- og Kjemigrafafforbund: Arild Kalvik, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund: Oluf Anfinsen, Oslo.

Norsk Losforbund: Kåre Toft, Trondheim.

Norsk Murerforbund: Lorang Kristiansen, Oslo.

Norsk Musikerforbund: Sigurd Lønseth, Oslo.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund: Åge Petersen, Oslo (Anders Tørresdal, Stavanger, Arne Barlie, Oslo. *For baker- og konditorene:* Johan B. Magnussen, Oslo. *For tobakkarbeiderne:* Randi Pettersen, Oslo.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund: Olav Bratlie, Oslo, Bjarne Andresen, Sarpsborg, Arvid Nebell, Svelvik, Olav A. Skogen, Notodden.

Norsk Politiforbund: Odd Eide, Oslo.

Postfolkenes Fellesforbund: Leif Paulsen, Oslo, Åge Tømmereek, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund: Olaf Karling, Oslo, Leif Østlie, Oslo, Gösta Anderson, Sandefjord, Kjell Haugerud Andersen, Stavanger, Wernalf Falao, Bergen, Odd Helland, Trondheim, Birger Moss, Harstad.

Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund: Wiktor Remme, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: Hans Ruud, Oslo, Sverre Solbakken, Spillum i Namdal, Knut Nakken, Oslo, Wilhelm Aasli, Bjørkelangen.

Norsk Skotøyarbeiderforbund: Kristoffer Sagen, Halden.

Norsk Tekstilarbeiderforbund: Gulbrand Brauer, Oslo, Anna Nilssen, Oslo.

Telefolkenes Fellesforbund: Harald Fondevik, Oslo, Tormod Halvorsen, Oslo.

Norsk Tjenestemannslag: Thv. Karlsen, Oslo, Johan Karlsen, Trondheim, Erling Pedersen, Oslo.

Norsk Tolltjenestemannsforbund: Fritz Myhre, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund: Thomas Einarssen, Sarpsborg, Ebbe Holm, Trondheim, Aug. Crowo, Bergen, Wilhelm Olsen, Oslo.

Norsk Treindustriarbeiderforbund: Erik Eriksen, Oslo.

Norsk Typografafforbund: Roald Halvorsen, Oslo.

Norges Urmaker Svenneforbund: Arne Evensen, Lillestrøm.

Luftforsvarets Befalsforbund: Roy Tørnkvist, Oslo.

Fylkenes representanter:

Akershus fylke: Sigvard Ask, Bærum.

Aust-Agder fylke: Tellef Rislå, Herefoss.

Bergen fylke: Bertin Grimstad, Bergen.

Buskerud fylke: Erling Christiansen, Drammen.

Finnmark fylke: Arthur Blix, Bjørnevatn.

Hedmark fylke: Arne Olsen, Hamar.

Hordaland fylke: Alfred Næss, Os pr. Bergen.

Møre og Romsdal fylke: Oscar Ingebrigtsen, Ålesund.

Nordland fylke: Nicolay M. Nicolaysen, Melbu.

Oppland fylke: Johs. Knapp, Gjøvik.

Oslo fylke: Oscar Olsen, Oslo.

Rogaland fylke: Georg Haug, Stavanger.

Sogn og Fjordane fylke: Johan Skrede, Skei i Jølster.

Telemark fylke: Thoralf Hanæs, Skien.

Troms fylke: Alf Olsen, Tromsø.

Nord-Trøndelag fylke: Harald Johnsen, Bangsund.

Sør-Trøndelag fylke: Ingolf Holthe, Trondheim.

Vest-Agder fylke: Trygve Kittelsen, Kristiansand S.

Vestfold fylke: Richard Thon, Tønsberg.

Østfold fylke: Thorleif Hansen, Fredrikstad.

Fra Sekretariatet: Konrad Nordahl, P. Mentsen, Alf Andersen, Thorleif Andresen, Tor Aspengren, Gunvald Hauge, Walter Kristiansen, Klaus Kjelsrud, Erling Frogner, Kaare Pehrson, Fritz W. Hannestad, Viktor Jensen, Lage Haugness, Anker Nordtvedt.

Varamenn: Einar Strand, Odd Højdahl, Henry Nicolaysen, Emil Edvardsen, Eivind Strømmen, Ingvald Hansen.

Fra revisjonsutvalget: Peder Birkeland, Oslo, Alf Michelsen, Oslo (Anna Nilssen møter som representant nr. 87).

Fra distriktskontorene:

LO's distriktskontor i Bergen: Ansgar Kristiansen, Bergen.
LO's distriktskontor i Bodø: Hans Nordahl Jensen, Bodø.
LO's distriktskontor i Drammen: Nils Sandli, Drammen.
LO's distriktskontor i Gjøvik: Odd M. Bakkejord, Gjøvik.
LO's distriktskontor i Hamar: A. H. Buflod, Hamar.
LO's distriktskontor i Kirkenes: Ronald Bye, Kirkenes.
LO's distriktskontor i Kristiansand S: Odd Gøthesen, Kr.sand S.
LO's distriktskontor i Molde: Ralph Christiansen, Molde.
LO's distriktskontor i Porsgrunn: Harald E. Olsen, Porsgrunn.
LO's distriktskontor i Stavanger: Per Aase, Stavanger.
LO's distriktskontor i Tromsø: Jakob Grava, Tromsø.
LO's distriktskontor i Trondheim: Rikhard Haugen, Trondheim.
LO's administrasjon: Egil Ahlsen, Harald Andersen, Paul Engstad, Kåre Halden, Per Haraldsson, Ingemund Haugen, Kjell Holler, Ragna Karlsen, Kjell Lien, Mirjam Nordahl, Jon Rikvold, Ragnar Røberg-Larsen, Olaf Sunde.
Samarbeidskomitéen DNA—LO: Einar Gerhardsen, Haakon Lie, Reidar Hirsti.
Funksjonærsambandet i Norge: Sverre Bolstad.
LO's kvinnemnd: Solveig Løfquist Nielsen.
Gjester: Idar Nordstrand, statsråd, Tryggve Aakervik, Otto Totland, Handel og Kontor, Marie Lindquist.

INDEKSOPPGJØRET 1965

Konrad Nordahl: Jeg vil først gi den siste opplysning, og den går ut på at det indekstall som vi har bygd våre siste beregninger på ikke nå stemmer med den faktiske situasjon, idet indeksen *ikke* er nådd opp til «den røde strek». Ifølge de siste opplysninger fra Statistisk Sentralbyrå ligger indekstallet på 120,5, mens den røde streken som kjent er 120,6.

Det er en helt ny situasjon. Selv om det ofte har vært nevnt at vi kunne komme i en slik situasjon, var allikevel de fleste av oss av den mening, etter de prognoser som forelå, at det var lite sannsynlig. Men det lite sannsynlige ble altså til et faktisk forhold denne gang. Jeg skal imidlertid komme tilbake til det på slutten av mitt innlegg.

Jeg tror det er riktig først å gi en kort oversikt over det som er hendt siden siste Representantskapsmøte i mai i fjor. Da forelå lønnsnemndas kjennelse og de ting som var forbundet med den. Vi diskuterte jo den og en rekke andre saker. Men så er det jo hendt enkelte ting etter møtet i mai, og jeg vil ganske kort rekapitulere disse.

Vi har jo hatt en sterk prisstigning siden vi sist var samlet. Ja, den var allerede begynt. Men den fortsatte i intensitet utover sommeren og høsten. Når en spør om årsakene til dette, så var det forskjellige ting. Blant annet reduksjon av subsidiene ved forrige årsskifte, stigningen i importprisene, jordbruksoppgjøret, et sterkt økonomisk press på grunn av den forsterkede høykonjunktur, og endelig den dårlige høst vi hadde i jordbruket i fjor. Alle de nevnte ting har medvirket til at prisene har gått i været. Samtidig vet vi at det i 1964 var en sterk produksjonsstigning, ja, en av de mest markerte produksjonsstigninger på ett år siden siste verdenskrig. Høykonjunktur og sterk produksjonsstigning fører gjerne automatisk til noen prisforhøyelse. Denne gang syntes vi likevel det ble nokså mye, da vi var vitne til at de lønnstillegg vi fikk i fjor vår på ganske kort tid ble oppspist.

Vi behandlet denne situasjon i Sekretariatet et par ganger, og siste gang var i begynnelsen av november. Da fattet vi vedtak om å sende et brev til Regjeringen om prissituasjonen. Jeg viser til dette. Det er utlagt på representantenes bord. Jeg skal bare nå referere slutten av brevet, som også er det viktigste av det: «Sekretariatet vil derfor rette en alvorlig henstilling til Regjeringen om å finne fram til tiltak som kan føre til en stabilisering av prisnivået for resten av inneværende tariffperiode.»

Regjeringen reagerte positivt på brevet, og i løpet av november ble det innkaldt til et møte i kontaktutvalget som består av representanter fra LO, NAF, bøndene, småbrukerne og fiskerne. På det første møte ble det diskutert hva man i tilfelle skulle gjøre. Det som alle parter var interessert i, var å finne fram til en stabilisering fram til våren 1966 så vi kunne unngå mer enn en regulering. Slik som prisprognosene lå an den gangen regnet man med, at hvis vi tok en regulering i januar/februar, om indekstallet var kommet opp til den «røde streken», og lot prisene få utvikle seg fritt uten å foreta noen ting, ville det føre til at det nye indeksreguleringstillegget ville være oppspist i juli/august, og vi måtte ha en ny regulering. Og hvis det gikk riktig galt, kunne man komme i den situasjon at man i januar/februar 1966 måtte ha en ytterligere regulering. Verken partene selv eller samfunnet som helhet er interessert i å få en eksplosjonsartet vekst i pris- og lønnsnivået uten at lønnstakerne får noe utbytte av det.

Det som da ble reist av statsministeren, og som de andre ga sin prinsipielle tilslutning til, var å finne fram til en ordning så man kunne klare seg med ett oppgjør.

Dette oppgjør skulle også omfatte de innebygde tillegg, slik at bondenes innebygde tillegg, som de har rett til fra 1. juli i år, også skulle tas med. Bøndene har jo en tredje regulering, nemlig en såkalt

kostnadsregulering. Når kostnadene øker med et bestemt beløp skal de ha en regulering på grunn av økte kostnader, og den skulle da også tas med i et eventuelt oppgjør.

På dette grunnlag har man da forsøkt å arbeide videre. Det er klart at det ville avhenge mye av hvilket resultat NAF og LO ville komme fram til. Ja, det var i grunnen nøkkelen. Hvis de to organisasjoner kunne komme fram til et eller annet forlik, mente man at det skulle være lettere å få de andre med på noenlunde samme forlik. Men lykket ikke det, ville man ikke få noen ordning i det hele tatt.

Vi hadde en del møter med Arbeidsgiverforeningen, men de første møter førte ikke til noe. Vi hadde så mye forhandlinger, og vi kom til slutt til et resultat. Jeg skal referere fra protokollen:

«Partene viste til Rikslønnsnemndas kjennelse av 11. mai 1964, VI, vedrørende indeksregulering, som gir Landorganisasjonen rett til å kreve opptatt forhandlinger om lønnsregulering når konsumprisindeksen er steget til 120,6. En tilsvarende bestemmelse er inntatt i avtalen om jordbruksprisene.

Konsumprisindeksen steg forholdsvis sterkt utover høsten 1964. Etter de prognoser som forelå ifjor høst, var det klart at en tidlig i 1965 ville nå «Den røde strek» (120,6 poeng). Prisutviklingen har vært drøftet flere ganger i «Kontaktutvalget», hvor det deltar representanter fra Regjeringen, Landsorganisasjonen, Norsk Arbeidsgiverforening, Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Smaabrukarlag og Norges Fiskerlag.

Under disse drøftelser ble det fra Regjeringens representanter uttalt ønske om at det ved første indeksregulering måtte finnes frem til en løsning, slik at en unngår ytterligere indeksoppgjør i 1965, dette med sikte på å skape et mest mulig stabilt prisnivå frem til våren 1966. Regjeringens representanter antydte videre at det kunne gjøres på den måte at partene ble enige om en kompensasjon for stigningen i indeksen inntil 15. januar pluss 2 poeng. Resultatet av dette skulle da bli at den neste «Røde strek» blir 5 poeng høyere enn indekstallet pr. 15. januar pluss 2 poeng. Under drøftelsene i «Kontaktutvalget» var det en forutsetning at det resultat som Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening måtte finne frem til, skulle tilpasses alle tariffavtaler som har den samme indeksreguleringsbestemmelse og hvor enten LO eller NAF er direkte tariffpart. Videre at oppgjøret mellom staten og jordbruksorganisasjonene kommer i samme stilling.

Det er på ovenstående grunnlag forhandlingene mellom LO og NAF har vært ført.

Landorganisasjonens forhandlere ønsker å anføre følgende.

Når de anbefaler forslaget til indeksregulering i den spesielle form det har fått denne gang, skyldes dette at det i den nåværende prissituasjon er nødvendig å medvirke til en stabilisering av prisnivået, og at Regjeringen gir en tilfredsstillende erklæring om dette:

Arbeidsgiverforeningens forhandlere ville også gi uttrykk for at det i den nåværende situasjon var ønskelig å finne frem

til løsninger som best mulig sikret at det ikke ble spørsmål om flere indeksreguleringer i tariffperioden. Dette ville bli lettere ved et engangsoppgjør angående lønningene nå, og NAF hadde derfor gått med på å gi de såkalte innebyggede tillegg etter Lønnsnemndas kjennelse fra et tidligere tidspunkt enn bestemt i kjennelsen.

Med hensyn til LO's uttalelse om en tilfredsstillende pris-erklæring fra Regjeringens side, ville de fremholde at NAF naturligvis også var interessert i et stabilt prisnivå, men ikke ved slike midler at man gjorde tariffrevisjonen 1966 vanskeligere enn den ellers ville være.

Som resultat av de første forhandlingene er partene enige om å anbefale følgende forslag:

A. Indeksregulering.

For alle grupper som omfattes av indeksreguleringsbestemmelsen i Rikslønnsnemndas kjennelse av 11. mai 1964 eller som har samme indeksreguleringsbestemmelse i sine tariffavtaler, foretas regulering opp til et indekstall som ligger 2 poeng høyere enn det indekstall som første gang når eller overskrider 120,6. Neste «røde strek» skal ligge 5 poeng høyere enn det indekstall man regulerer opp til. Indekstillegget skal utgjøre (27) øre pr. time.

B. Innebygget tillegg etter Lønnsnemndas kjennelse av 11. mai 1964.

Det generelle innebyggede tillegg på 10 øre og det lavtlønns-tillegg på inntil 10 øre som etter Lønnsnemndas kjennelse av 11. mai 1964 skulle gis fra 1/4 1965, gis med virkning allerede fra og med 16/2 1965. Dette gjelder ikke de fag eller bedrifter som ved tariffrevisjonen 1964 allerede har tatt hensyn til det for andre overenskomstområder bestemte innebyggede tillegg fra 1/4 1965 og som derfor ikke har bestemmelser om sådant innebygget tillegg i sine tariffavtaler.

C. Lønnstillegg.

1) Generelle tillegg.

Alle voksne arbeidere, kvinner og menn, gis med virkning fra og med 16/2 1965 et generelt lønnstillegg på 37 øre pr. time (indeksreguleringstillegget + det generelle innebyggede 10-ørestillegg).

2) Lavtlønnstillegg.

Med virkning fra og med 16/2 1965 gis foruten det generelle tillegg etter pkt. 1), et lavtlønnstillegg på inntil 10 øre pr. time til voksne kvinner og menn hvis timefortjeneste inklusive det generelle tillegg etter pkt. 1) da er lavere enn henholdsvis (kr. 7,07) og (kr. 5,47), dog ikke utover disse tall.»

Det siste avsnitt i NAF's erklæring må man se på grunnlag av det standpunkt som deres blad har tatt, og som iallfall en stor del av høyrepressen har tatt, at man for å skape et stabilt prisnivå for resten av perioden *ikke* skal bruke subsidier. På hvilken måte en da skal oppnå et stabilt prisnivå fram til våren 1966 har de ikke sagt noe om, men alternativet til dette må da være at i den utstrekning prisene er kontrollbare, altså kontrollert av staten, må man nekte prisforhøyelser. Jeg tror imidlertid ikke at de vil foretrekke den ordningen.

Når det gjelder merknader i protokollens side 4, så er det slik at dette oppgjøret er en nokså tro kopi av lønnsnemndas kjennelse i fjor. Da fikk vi et generelt lønnstillegg og et lavtlønnstillegg. Og der hvor det har vært nødvendig med tilpasning, har de enkelte forbund ført tilpasningsforhandlinger med NAF. Såvidt jeg har bragt i erfaring har disse tilpasningsforhandlinger gått i orden, idet man har basert det på oppgjøret i fjor vår.

Nordahl viste til tabell angående kompensasjonsgraden og sa at vi må ta med at vi vil få 10-ørestillegget $1\frac{1}{2}$ måned tidligere, og det skulle da gi oss $1\frac{1}{2}$ øre i gjennomsnitt sett under ett.

Som dere vil se av dette er vår ytelse for å finne fram til en stabiliseringslinje som kan holde, at vi i grunnen gir avkall på to poeng. Det vil si at vi får en kompensasjonsprosent på alle poengene på 54,5. Tar vi de halvannet øre med, får vi en kompensasjonsprosent på 57,6. Men det som har vært det vanlige er at vi har fått ca. $\frac{3}{4}$ kompensasjon, enkelte ganger har vi fått $\frac{2}{3}$ kompensasjon. Hvis vi denne gang regner at vi har fått $\frac{3}{4}$ kompensasjon på indekstallet på de fem poeng, har vi da avskrevet to poeng for på den måten å finne fram til et stabiliseringspunkt. For vi fant ut at om vi ikke ga avkall, ville det lønnstillegget vi får bli oppspist på noen måneder.

Jeg har snakket med folk som kjenner hermetikkindustrien og de sier at de aller fleste som arbeider i denne industri vil få lavtlønnstillegget fullt ut. Det gjelder alle mannlige som arbeider på dagtid, stort sett. En del av kvinnene arbeider i akkord, og iallfall en del av dem tjener så mye på akkord at de ikke vil få hele lavtlønnstillegget. Men en stor del av kvinnene arbeider også på dagtid blir det opplyst, og i den utstrekning de arbeider på dagtid vil de få det fulle lavtlønnstillegg.

Nordahl refererte protokollens bestemmelser om helgedagsordningen, slik:

«Partene viste til at det i hovedorganisasjonenes avtale om godtgjørelse for bevegelige helligdager og 1. og 17. mai (A-ordningen) er fastsatt at hvis det gjennomføres generelle lønns-

reguleringer, skal godtgjørelsen for de bevegelige helligdager reguleres tilsvarende inntil lønnsreguleringen har fått virkning for godtgjørelsen for 1. og 17. mai. Denne bestemmelse er blitt aktuell på grunn av indeksreguleringen i februar 1965.

Etter å ha drøftet saken ble man enig om følgende:

1. For *voksne menn* ble partene i 1964 enige om at helligdagsgodtgjørelsen i påsken 1965 skulle være lik 85 % av betalingen for 1. og 17. mai 1964 + 32 øre pr. time. Under hensyntagen til indeksreguleringen forhøyes dette tillegg for påsken 1965 til 55 øre pr. time.
For *voksne kvinner* ble partene i 1964 enige om at helligdagsgodtgjørelsen i påsken 1965 skulle være lik betalingen for 1. og 17. mai 1964 + 32 øre pr. time. Under hensyntagen til indeksreguleringen forhøyes dette tillegg for påsken 1965 til 55 øre pr. time.
For *unge arbeidere og lærlinger, mannlige og kvinnelige*, ble partene i 1964 enige om at helligdagsgodtgjørelsen i påsken 1965 skulle være lik 85 % av betalingen for 1. og 17. mai 1964 + 16 øre pr. time. Under hensyntagen til indeksreguleringen forhøyes dette tillegg for påsken 1965 til 28 øre pr. time.
2. Fra og med Kr. Himmelfartsdag 1965 til og med påsken 1966 skal helligdagsgodtgjørelsen utgjøre:
For *voksne menn* 90 % av betalingen for 1. og 17. mai 1965 + 15 øre pr. time.
For *voksne kvinner* skal den være lik betalingen for 1. og 17. mai 1965 + 15 øre pr. time.
For *unge arbeidere og lærlinger, mannlige og kvinnelige*, 90 % av betalingen for 1. og 17. mai 1965 + 7 øre pr. time.

Merknad til 2.

Hvis partene på den enkelte bedrift ved beregning av godtgjørelsen for 1. og 17. mai 1965 blir enige om å benytte en beregningsperiode (jfr. helligdagsavtalens VI, protokolltilførsel 1, 5te avsnitt) hvor de tillegg som gis fra 16/2 1965 fullt ut er kommet med i beregningsgrunnlaget, skal det ikke betales noe særskilt tillegg til helligdagsgodtgjørelsen.

3. Godtgjørelsen i helligdagsavtalens II D, Merknad 4, for skiftarbeidere som arbeider skift på helligdager, forhøyes fra kr. 15,60 til kr. 16,00.»

Jeg har nå gått igjennom selve protokollen. Men det er naturligvis noe mer enn den. Vi har satt som betingelse at for å gå med på et slikt oppgjør som dette, som er noe ekstraordinært, måtte vi ha en erklæring fra Regjeringen om et stabilt prisnivå. Vi har fått et utkast til denne erklæring som ble referert i et sekretariatsmøte i morges og som Sekretariatet fant tilfredsstillende. I erklæringen heter det:

«Regjeringen vil foreslå for Stortinget å bevilge 70 mill. kroner pr. år for å bidra til å redusere prisstigningen. Midlene vil bli brukt til å holde prisene på melk og melkeprodukter nede.

Såfremt det skulle vise seg at konsumprisindeksen i gjennomsnitt for perioden januar 1965 til februar 1966 overstiger 124—125 poeng vil Regjeringen legge fram for Stortinget forslag til ytterligere tiltak.

Dersom prisutviklingen blir vesentlig annerledes enn den en nå regner med, f.eks. på grunn av høyere importpriser, eller fordi høstutbyttet i jordbruket avviker vesentlig fra et normalår, vil Regjeringen drøfte situasjonen med organisasjonene.»

Som nevnt: Sekretariatet fant at denne erklæringen var tilfredsstillende. Regjeringserklæringen fra 1963 gjaldt bare for det året. Prisene lå ganske rimelig an. De holdt seg til det som var garantert. Men mot slutten av året begynte man å trekke inn subsidier, og det skapte vanskeligheter for oss ved begynnelsen av 1964 da vi skulle til med forhandlinger. Den nåværende erklæring strekker seg til februar, og da starter som regel de nye forhandlingene. En stor del av tariffavtalene løper ut 1. april. Jeg framhever dette som en vesentlig ting, for uten en slik erklæring ville ikke Sekretariatet ha anbefalt det forslag som foreligger her i dag.

Når det så gjelder det andre, har man kommet til enighet mellom staten og jordbruket. Man har også kommet til enighet mellom staten og organisasjonene innen staten unntatt Embedsmennenes Landsforbund hvor man ikke er blitt enig. Når det gjelder kommunale lønnstakere er man blitt enig om å nytte de retningslinjer som er vedtatt for de statlige lønnstakere.

Vi har forsøkt å sette opp reguleringen rent prosentvis, og i det brevet som skal gå mellom partene om denne saken vil jeg få referere hvordan vi vil ha den ordlyden:

«Vi bekrefter avtale under dagens forhandlingsmøte, 10. februar, hvorefter man i de tilfelle hvor det måtte vise seg nødvendig å bruke en prosentsats i stedet for det øretillegg man er blitt enig om, skal bruke satsen 3,4 % som dekker indekstillet på 27 øre pr. time. I de tilfelle det generelle innebygde 10-ørestillegg også skal tas med, blir satsen 4,7 %.»

Dette var altså historien fram til lørdag middag. Vi har i våre overveielser bygget på prognoser. Noen eksakte tall når det gjelder prisutviklingen har vi naturligvis ikke hatt. Det har vi fått først i dag, offisielt. Vi har bygd på prognoser utarbeidet av Prisdirektoratet. Da vi startet de første drøftelser lød prognosen på at indekstallet pr. 15. januar skulle ligge på 121,5. Altså 9/10 poeng over den røde strek. Den neste prognose vi fikk lød på at den skulle ligge på

121. Den tredje prognose vi fikk lød på 120,8. Og det er den sistnevnte prognose vi har bygd alle våre beregninger på.

Men vi har ikke foretatt noen beregninger som lå under den røde strek, for det mente vi ikke hadde noen interesse. Vi hadde et konfliktmøte lørdag hvor vi diskuterte et utkast til en erklæring fra Regjeringen, og da ble det antydning at indekstallet ville komme til å ligge under den røde strek.

Rent faktisk, hvis man holder seg til indekssavtalen som vi har med NAF, så ville vi ikke kunne kreve regulering før man var kommet til «den røde strek» eller over den. Og etter de prognoser som foreligger, vil vi være over «den røde streken» når indekstallet blir kjent 15. mars. Vi har ikke rett til å kreve noe før «den røde strek» er nådd, og NAF har heller ingen plikt til å gi noe.

Vi nevnte overfor NAF's folk når tallet forelå, at vi kunne la reguleringen gå slik som det var når det bare gjaldt 1/10. Det sa imidlertid direktør Østberg nei til av vedtektsmessige grunner. Han kunne ikke gjøre det, arbeidsutvalget kunne ikke gjøre noen ting, fordi de kunne risikere erstatningssak fra hvert enkelt medlem hvis de påla medlemmene å utbetale lønninger som det ikke var hjemmel for i tariffavtalen. Men han meddelte at han ville innkalle Arbeidsutvalget til møte i dag og så innkalle Centralstyret til i morgen. Centralstyret kan i følge NAF's vedtekter, beslutte praktisk talt hva som helst. Så det står i NAF's Centralstyrets hånd om man skal gjøre indeksreguleringen gjeldende fra 16. februar. Om det vil gjøre det uten betingelser, se det kan vi ikke vite noe om nå. Personlig regner jeg med at de vil gjøre det, men ikke uten betingelser. Vi har regnet ut at 120,5 vil gi et lønnstillegg på 25 øre pr. time.

Vi diskuterte denne situasjon i Sekretariatet i dag. Vi kom fram til to alternativer: Arbeidsgiverforeningen kan si nei og si at vi får vente til indeksen har nådd «den røde strek». Det kan vi intet gjøre med. De kan også si at, vel, indeksen har ikke nådd den røde streken, men ligger så nær opptil som det er mulig, så vi gjør den avtalen gjeldende som vi er blitt enig om. Det kan vi heller ikke si noen ting til. Men jeg tror ikke NAF vil si noen av de to tingene. Jeg tror vår motpart vil være villig til å regulere på 120,5, men da blir lønnstillegget 25 øre pr. time. Og så må alle satser omberegnes på grunnlag av denne revisjon.

Det var nettopp denne situasjon som Sekretariatet diskuterte i morges. Det var delte meninger. Hvis prognosen holder for februar, vil indekstallet ligge på 121,4 den 15. mars. Det vil gi 30 øre timen. Men det kan være mulig på grunn av den langsomme stigning som det ser ut til at vi har for øyeblikket, som vi under alminnelige forhold skal være meget gla for, at vi ikke kommer så høyt.

Hvis indeksen kommer på 121,2, har vi rett til et lønnstillegg på 29 øre pr. time. Det økonomiske kontor har regnet ut at på årsbasis blir det nesten det samme om vi får et lønnstillegg nå på 25 eller 26 øre, eller om vi venter en måned og får et tillegg på 29 øre eller 30 øre. Forskjellen er bare at hvis vi tar det første alternativ, så stabiliserer vi prisnivået på et noe lavere nivå enn på et høyere tall, f.eks. 121,2 eller 121,4.

På sekretariatsmøtet i dag hadde vi bare en prøvevoting. Saken var såpass innfløkt at vi ville høre debatten her. Det var et flertall som mente at hvis Arbeidsgiverforeningen ikke ville gi 27 øre, altså regulere på tallet 120,8, så skulle vi vente en måned. Mens mindretallet mente at hvis vi kom fram til et lavere tall enn 27 øre, så burde vi ta det, for økonomisk ville det ikke bety noe på årsbasis og det ville virke stabiliserende på hele situasjonen.

Det er en ting til som kommer inn i bildet, og det er at bøndene har tre reguleringer i sine avtaler, mens vi har bare to.

Bøndene har også en kostnadsregulering, og den blir i alle tilfelle aktuell nå. Ifølge den kan de stille krav til staten med en gang. Når kostnadene er steget med 50 mill. kroner har de rett til å kreve forhandlinger med staten for å få regulert disse kostnader, få kompensasjon i en eller annen form. Og disse kostnader skal ikke bare være steget med 50 mill, men de skal være steget til over 60 mill. Denne regulering har de visstnok i februar.

Det som vi imidlertid er enig om i Sekretariatet er å foreslå for Representantskapet i prinsippet å gi sin tilslutning til den hovedlinje som foreligger her i dag. Det andre spørsmålet om tiendedeler, om ettering eller toering er et forholdsvis lite spørsmål, men det store spørsmål er den prinsipielle linjen som vi her har godtatt. Og det vil vi gjerne ha Representantskapets sanksjon på.

Så må vi da vurdere videre hva vi skal gjøre i den foreliggende situasjon. Det foreligger ikke noe forslag fra motpartens side. Det er bare hypoteser, og i Sekretariatet var man av den mening at man burde holde på de 27 ørene. Nå har vi underhånden vært enig om i forhandlingsutvalgene at hvis vi kommer til å ligge noe over 120,8, skulle det reguleres. Nå visste vi at om det kom til å ligge på 120,9, ble det ingen endring for det ligger så nær. Men hvis det kommer til å ligge på 121, skulle vi ha 28 øre i tillegg. Og, hvis det kom til å ligge på 120,7, eller 120,6, så skulle vi ha 26 øre i timen. Hadde tallet kommet på 120,6 hadde saken vært enkel, men det er det den altså ikke er.

Jeg vil til slutt nevne at vi har forsøkt så godt det har vært mulig å holde Tariffrådet underrettet. Vi har hatt et møte med Tariffrådet før jul, og så hadde vi møte da det forelå et forslag fra for-

handlerne. Vi forela også det for Tariffutvalget uten at det fra dettes side var noen merknader til prinsippene i det oppgjør som vi var enig om med Norsk Arbeidsgiverforening.

ORDSKIFTET

Sverre Enger: Jeg vil først si at det forslaget som formannen antyder at Representantskapet i prinsippet bør godkjenne, vil jeg for min del tiltre. Men så kom altså dette tallet 120,5. Det gjelder altså en tiendedel. Hele utgangstillingen kommer fra det skrivet som Sekretariatet sendte Regjeringen i fjor, hvor man anmodet Regjeringen om åtgjerder som kunne stabilisere prisene. Hensikten var vel å komme fram til én lønnsregulering i 1965. Slik som det er publisert i aviser, radio og TV så regner vel medlemmene med at lønnstillegget skal utbetales fra i dag av.

Men så kommer da denne tiendedelen som en slags kjepp i hjulet. Etter indeksbestemmelsen kan jo motparten si som formannen har sagt, at, vi kan ikke regulere. Men nå vet vi jo at Arbeidsutvalget og Centralstyret i NAF skal ha møte.

Om de nå skulle tilby Sekretariatet forhandlinger om f.eks. å ta et oppgjør likevel, kunne man ikke da gjøre det på den måten at Representantskapet gir Sekretariatet fullmakt til å gjennomføre en ordning med finjustering av tiendedelene, hvis motparten erklærer seg enig i det, slik at man får satt dette i verk fra 15. februar. Hensikten er jo nå å lage et engangsoppgjør for alle lønnstakergrupper og bønder og fiskere med sikte på å stabilisere forholdene. Hvorvidt tillegget skal bli 25,26 eller 27 øre timen tror jeg ikke medlemmene reagerer så mye på. De vil ganske enkelt spørre: hvorfor får vi ikke lønnstillegg? Jeg tror det riktige ville være å få et oppgjør nå hvis motparten vil gå med på det.

Sverre Enger foreslo:

«LO's representantskap gir LO's sekretariat fullmakt til å føre forhandlingene videre angående indeksregulering av lønningene. Sekretariatet får fullmakt til å justere lønnstillegget i henhold til det indekstallet som blir lagt til grunn ved reguleringen. Dette med i krafttreden fra 16. februar 1965. Dette på basis av forslaget av 10. februar 1965.»

Kaare Pehrson: Som formannen har antydnet har denne saken vært behandlet gjentatte ganger i Sekretariatet, og det er på det rene at vi er interessert i å komme fram til et oppgjør som kan stabilisere prisene. Den situasjon vi nå befinner oss i har man teoretisk vært nødt til å regne med, og jeg tror det ikke er noen i Sekretariatet som

er uenig i at den rammeavtale som er oss forelagt i dag, anbefaler man på det beste.

Når den røde strek ikke nå er passert, som forutsatt, så kan situasjonen bli den at NAF kan komme med et tilbud om en mulig løsning hvis de kan få noe kjøp på de tall som foreløpig er utregnet. Det er her jeg mener at vi i grunnen skulle diskutere saken ut fra et noe annet problem. Skal vi diskutere saken ut fra et kostnadsproblem, kan det kanskje være sterk diskusjon og tvil om hvorvidt 25 eller 27 er det riktige tall. Men det er vel ikke slik man ser problemet. Man ser det bare på den måten at til neste måned vil tallet ligge over «den røde strek», og det vil ligge såvidt høyt så man har lov å regne med at det vil gi 29 øre pr. time.

Da vil jeg bemerke, at de industrier som ikke har typisk akkordarbeid, men som er henvist til timelønt arbeid vil komme til å lide hvis vi skal ta et oppgjør i dag som tilsvarer f.eks. 25 øre timen. Vi skal ikke bare ha disse 25 ørene utregnet på den måneden vi nå er inne i, men vi skal også ha de henholdsvis 25 eller 29 øre også i 1967, 68, 69, 1970 og framover. Og vi vet jo at det er temmelig vanskelig å få til noe oppgjør som er av noe særlig betydning ved tariffrevisjonene. Jeg tror man skal ha vanskelig for å få tak i de ørene som man mister ved denne regulering.

For dem som har ren timelønn, og som blant annet har en del overtidsarbeid som faller inn som en naturlig del i arbeidsoperasjonene, er det på det rene at et høyere tillegg vil gi et bedre resultat i det lange løp. Derom kan det vel ikke være tvil. Men skal vi diskutere saken ut fra et kostnadsnivå, da stiller problemet seg noe annerledes. Jeg for min del har forsøkt å vurdere det, jeg tror ikke at norsk industri vil komme ut for noen katastrofe enten vi får 25 øre nå eller vi kommer til å vente en måned og vi muligens kan få ytterligere fire eller fem øre pr. time. Derfor tror jeg det er riktig å vente og ut fra dette har jeg tatt mitt standpunkt.

Hvis man går til NAF og sier at vi er beredt til å ta dette oppgjøret og ta det på basis av det indekstall man har diskutert, som er «den røde strek», så er vi etter min mening allerede så bundet at vi må gjøre opp på basis av 120,6 som tilsvarer 26 øre. Men sier vi nei, og vil ha en ytterligere kompensasjon, da venter vi til «den røde streken» er nådd!

Roald Halvorsen: Når det gjelder prinsippet har jeg i Tariffrådet ikke hatt noe å bemerke. Det har jeg heller ikke her. Jeg er enig med Pehrson i at jeg synes det må være riktig å ta det oppgjøret som kommer, hvis vi ikke får et oppgjør nå ut fra de 27 øre som foreligger. Det er vel ikke noe galt i at forhandlerne har vært litt tidlig ute for en gangs skyld. Dette med offentliggjørelse virket noe

eiendommelig på oss. Vi fikk lese i avisene hva forslaget gikk ut på til og med før Tariffrådet ble informert om forslaget. Men det har ihvertfall ikke *vi* noe med som skal ta standpunkt her i dag.

Jeg har store betenkeligheter med å gå på noe overfor NAF som vi strengt tatt ikke har krav på, hvis man ikke beholder det utgangspunktet som man nå har arbeidet så mange timer med.

Det som gjorde at jeg ba om ordet var, at i den erklæringen som Nordahl refererte som Regjeringens erklæring heter det, såvidt jeg oppfattet, at Regjeringen har gått med på 70 mill. kroner i subsidier og at man skulle ta utgangspunktet fra januar 1965 til februar 1966. Da skulle tallet ligge mellom 124—125 poeng. Det er dette gjennomsnittet som jeg tror mange er interessert i å høre om. Hva ligger det egentlig i ordet «gjennomsnitt». Betyr det f.eks., for å ta teoretiske tall, at vi en måned kan komme opp i 127, la meg si det er i juli måneds tall. Så kan man anta at man i oktober dumper ned til 120. Skal man da vente til i januar 1966 for å bedømme gjennomsnittet, eller på hvilket tidspunkt kommer ordet «gjennomsnitt» til å virke?

Jeg går da ut fra at med en gang man kommer til 125, så trer det ikke automatisk i kraft at det skal subsidieres mere. Det var bare denne mekanismen jeg ville spørre om.

Klaus Kjelsrud: Den situasjon vi er kommet opp i kan selvfølgelig vurderes på forskjellig vis ettersom hvilket utgangspunkt man tar. Jeg tror det er uriktig å vurdere den nåværende situasjon ved å spekulere i hva vi taper ved ikke å få reguleringen nå i motsetning til å få den en måned seinere. Det er etter min vurdering et helt underordnet spørsmål. Vi må se det på lang sikt. Og gjør vi det, er denne måneden bare et intermesso og betyr svært lite i den store sammenhengen.

Min umiddelbare reaksjon etter at opplysningen kom om at indekstallet ikke var kommet til «den røde strek», var blant annet at den prognosen som var utregnet av Prisdirektoratet, den holdt ikke. Hva er årsaken til det? Det skyldes vel blant annet at en del avanse-satser ble forhøyet i forbindelse med den økede omsetningsavgift. Dette har ikke slått fullt ut i januar måned slik som det var beregnet. Derimot må vi vel regne med at disse vil slå ut for fullt i måneden 15. januar til 15. februar.

Hvis det er riktig, så gir vi fra oss to øre timen om vi regulerer på 120,5. Sett på denne bakgrunn har jeg mine betenkeligheter med å ta oppgjøret nå hvis NAF skulle stille det som vilkår.

Her er jo ikke bare spørsmål om de to ørene. Det blir spørsmål om fire eventuelt fem øre, og det er riktig som Pehrson sier, at de fem ørene har vi da og de skal gjelde til 66 og 67, hvis da ikke pris-

nivået snur helt om, men det blir en annen skål. Jeg tror derfor det ville være fornuftig å vente med denne reguleringen en måned.

En annen sak er Regjeringens erklæring hvor man tar sikte på å subsidiere bort fremtidig prisstigning, slik at man skal stabilisere på 124—125 for resten av perioden fram til 15. februar neste år. Hvis man får lønningene på et litt høyere nivå, tar med en del av den prisstigningen som nå er kommet, så vil det vel være lettere å ordne?

Jeg vil anbefale at den rammeavtalen som foreligger blir vedtatt av Representantskapet og at Sekretariatet og forhandlingsutvalget får fullmakt til å forhandle videre. Jeg tror at det vil bli langt rimeligere for NAF å godta 27 øre timen i dag enn å vente til neste måned. Kommer vi på 27 øre eller 26 øre, som ligger innenfor rammeavtalen, all right, da får vi kjøre linjen ut.

Nordahl: Roald Halvorsen bemerket noe om dette at avtalen ble offentliggjort. Vi diskuterte det i Kontaktutvalget. Vi var kommet så langt at NAF og LO var enig om et forslag. Så ble dette forslag utlevert til en rekke mennesker, og vi fant da ut at vi like godt kunne offentliggjøre det selv, for det ville likevel i en eller annen form komme i Dagbladet på mandag.

Ragnvald Andersen: Jeg synes det er en uheldig situasjon vi er kommet opp i. På de møter og tilstelninger jeg har vært i den seinere tid, har jeg fått det inntrykk at medlemmene ikke er så interessert i å henge opp under den røde strek. Dette spørsmål har også ganske stor politisk betydning. Jeg tror at både SF og Kommunistpartiet vil søke å utnytte situasjonen. Det som foreligger i dag, om vi skal finne fram til en ordning nå eller om vi skal vente en måned, er et vanskelig dilemma. Men om vi ser situasjonen ut fra prisstabiliserende forhold, så er det nok av betydning at vi kommer fram til en ordning allerede nå. Og jeg tror at det er netopp prisstabiliteten lønnstakerne er mer interessert i enn å få ett eller to øre mer på timen.

Jeg vil derfor anbefale at Sekretariatet får fullmakt, innen den ramme det nå har arbeidet etter, til å finne fram til en løsning nå.

Lage Haugness: Formannen nevnte at det var et flertall og et mindretall i Sekretariatet i denne sak. For så vidt man kan si at det var noen votering, så kan jeg si at jeg hørte til mindretallet.

Det synes å være slik at alle, stort sett, kan gi sin tilslutning til den rammeavtalen som foreligger. Og den gir kompensasjonsgraden i forhold til den faktiske prisutvikling. Kompensasjonsgradens størrelse vil ikke bli berørt i noen vesentlig grad om man skyver forhandlingene framover en måned. Det eneste måtte da være at den overkompensasjon som ligger i å dra april-tillegget fram til 16. februar,

ville bortfalle. For den overkompensasjonsgraden ville man ikke få med om vi utsetter forhandlingene en måned.

Ellers skulle jeg tro, i motsetning til Pehrson, at det er kostnadsnivået som er det utslagsgivende i denne debatt. Da ser jeg det slik at enhver økning av kostnadsnivået til sjuende og sist slår tilbake på oss lønnstakere. Jeg er ikke enig med Kjelsrud når han framhever at man taper nivå med å øke en timelønn når samtidig kostnadsnivået på tilsvarende måte øker. Jeg deler fullt ut den oppfatning som siste taler gjorde gjeldende. Her har vi nå i lange perioder klaget over at vi har hatt et prisnivå opp under den røde strek. Det å utsette forhandlingene betyr at vi forlenger denne situasjonen.

Når det gjelder den psykologiske side av saken, kan den selvsagt vurderes på forskjellige måter. Vi har jo allerede sett at det er kommet inn protester på det forslaget som foreligger i dag. Hvordan vil det f.eks. arte seg når man får en måneds fritt spillerom?

Jeg mener det ville være viktig å få sluttført disse forhandlinger nå, så vi relativt tidlig i vårsesongen kunne få noe mer ro over løns- og prisutviklingen.

Vi skal også ha det for øye at vi står foran fagkongressen, partiets landsmøte og ikke å forglemme stortingsvalget i september. Vi må få våre folk inn i aktivt arbeid på dette frontavsnittet. Av det jeg alt har sagt håper jeg det vil framgå at vi søker å få til en tilfredsstillende ordning nå. For jeg utelukker ikke at det kan være mulig å komme fram til et akseptabelt oppgjør med NAF på f.eks. 26 øre pr. time i den foreliggende situasjon.

Alf Frotjold: Jeg representerer et av høstfagene, og det ser ut som om vi enda en gang skal falle mellom to stoler. For det første var det Regjeringens erklæring som går fram til februar måned, mens den tariffavtalen vi har går fram til 1. november 1966. Hva så med den prisstigning som eventuelt kommer utover våren og sommeren? De to poengene det har vært snakket om ser det ut til at det er høstfagene som skal betale. Hvis Regjeringen klarer å holde tallet på det gjennomsnitt som ble nevnt her, og prisstigningen kommer på vårparten, så blir det høstfagene som lider under det. Jeg er i prinsippet enig i det forslag som Sekretariatet legger fram. Jeg har i de siste 14 dager reist mye rundt om i landet, og har redegjort for forslaget, og det er blitt godt mottatt av medlemmene våre. Men skal de 27 ørene reduseres med to øre er jeg ikke så sikker på om begeistringen blir så stor lenger.

Vi fikk de innebygde tilleggene allerede fra 1. november. Men de ble en del redusert, for man regnet fra 1. november til 1. april og fant fram til et veiet gjennomsnitt. Men når dette nå blir fra 15. februar, betyr det at vi også har tapt på dette.

Vi har bemerkt at Embedsmennenes Landsforbund ikke har gått med på forslaget. Jeg mener derfor det er riktig å vente en måned. For det første får man ved en slik utsettelse en bedre oversikt over det hele. Det kan gi mer til dem som har 1½ år å vente. Og det kan også gi bedre ro og gi bedre anledning til å få med de forbund som gjerne vil stille seg utenfor og som gjerne vil forsøke å få noe mer enn de som hører hjemme i det store fellesskapet.

Min konklusjon er da at vi venter en måned og tar oppgjøret da.

Per Andersen: Jeg vil gi min tilslutning til det forslag som Sverre Enger har satt fram. Men konklusjonen i forslaget var at vi skulle ta oppgjøret nå, på det kjente indekstallet. For meg er problemstillingen i dag slik at det er NAF som avgjør hvorvidt vi skal ha indeksoppgjøret nå eller om en måned. Jeg deler ikke den oppfatning at et høyere beløp gir bedre resultater i det lange løp. Det er ikke det en får i lønningsposen som er det avgjørende, men det er det man får ut av lønningsposen som medlemmene mer og mer er opptatt av. Problemstillingen for meg er at om vi skal gjøre opp på et høyere øretall, det er spørsmål om 30 øre i stedet for 26 øre. Det vil spre seg som ringer i vannet hele veien med større tillegg til bøndene som alle skal betale på en eller annen måte.

Jeg synes det ville være rimelig, og jeg tror det blir godt mottatt, at vi tar indeksoppgjøret på det kjente tallet hvis vi kan få NAF med på å ta oppgjøret nå. Alle er skuffet over oppgjøret i 1964 og er forbitret over prisstigningen. Da står det for meg slik at det tiltaket som er satt i gang på slutten av fjoråret og som har ført fram til det vi nå kjenner vil gi større sikkerhet for at denne tariffperioden også skal gi en reallønsmessig økning for våre medlemmer.

Ut fra dette vil jeg anbefale at man tar oppgjøret nå, naturligvis under den forutsetning at man får bondeorganisasjonene og de øvrige til å akseptere det.

Ingvald Hansen: Det er vel riktig som det er sagt her at brevet som Sekretariatet sendte til Regjeringen 2. november i fjor inneholder en henstilling om å foreta tiltak som kan føre til stabilisering av prisnivået for resten av inneværende tariffperiode. Men det er ikke i brevet pekt på noe om at det er lønnstakerne som langt på vei skulle bære det vesentlige av det kalaset. Det er mange av oss som mener at det ikke er lønnsutviklingen som i seg selv er årsaken til den prisutvikling vi har hatt. Hvis vi ser på produksjonsovergangen i relasjon til reallønnsøkningen, så er det erkjent at i så måte var 1964 et dårlig år.

Det var utvilsomt mange som var i tvil om man i det hele tatt skulle

innlate seg på disse forhandlingene før indekstallet forelå. Etter hvert som forhandlingene gikk fram og prognoser og utsikter ble stilt opp, ble imidlertid også de som var i tvil etter hvert overbevist om at ved et slikt engangsoppgjør ville det foreligge en reell mulighet for en reallønnsøkning for resten av tariffperioden.

Den situasjon som foreligger i dag setter meg i sterk tvil om denne forutsatte mulighet lenger er til stede. Vi må huske på at det indekstall vi opererer med, og som i dag er blitt kjent, er indekstallet pr. 15. januar. Pr. 15. mars vil det bli kjent hva indeksen for foregående måned vil bli. For den er det også oppstilt visse prognoser. Men det viser seg at det er meget farlig å operere med prognoser. Jeg synes at disse har stilt hele fagbevegelsen i en uheldig situasjon ved dette oppgjøret. Jeg vil legge til at jeg forstår forhandlerne når de fant det riktig å offentliggjøre avtalen. Men det må også sies at alle de usikkerhetsmomenter som i den forbindelse forelå er det ikke sagt noe om.

Jeg er enig med dem som allerede har uttalt at oppgjøret på de premisser, stort sett, er blitt godt mottatt. Og det var vel også noe av det vesentligste ved denne operasjon å finne fram til et oppgjør som kunne ha to virkninger. For det første en stabilisering av prisnivået framover og dernest å skape ro blant de fagorganiserte i tida fram til valget. Jeg er stygt bange for at om vi nå skulle begynne å operere med andre tall og faktorer, er vi direkte med på å skape den uro som vi nå har muligheter for å eliminere.

Prinsipielt har jeg for min egen del sagt at når vi nå ikke har passert «den røde strek», så er det en kjensgjerning som partene får bøye seg for. Og så får man arbeide videre med dette spørsmålet når indekstallet for 15. februar foreligger. Jeg er enig med Kjelsrud i at på dette grunnlag å drive økonomiske beregninger om ett øre minus eller pluss på ingen måte er det viktigste. Det viktigste er at vi holder oss til de avtaler som foreligger. I dette tilfelle Rikslønnsnemndas kjennelse av 11. mai i fjor som har trukket opp klare bestemmelser for indeksoppgjør.

Det ble sagt av formannen at Arbeidsgiverforeningen ikke kunne ta noe standpunkt fordi den enkelte arbeidsgiver kunne gjøre NAF juridisk ansvarlig. Den enkelte lønnstaker har lønnsnemndas kjennelse av 11. mai hvor det er fastslått hvordan indeksoppgjøret skal foregå. Og kan den enkelte arbeidsgiver gjøre NAF juridisk ansvarlig om de fraviker lønnsnemndas kjennelse, så må det være grunn til å spørre om den enkelte lønnstaker ikke kan gjøre det samme. Og da skulle vi komme opp i artige forhold her i landet.

Det er et spørsmål jeg vil stille, og det gjelder andre lønnstakergrupper. Jeg vil da stille spørsmål om det i dag er mulig å få resul-

tatet av jordbruksoppgjøret, om det følger de linjer som er trukket opp i avtalen med NAF.

Prinsipielt vil jeg holde fast ved min innstilling om at vi utsetter hele spørsmålet en måned. Subsidiært vil jeg ta under overveielse å stemme for at om NAF vil akseptere den avtalen som i dag foreligger, slik som den er, så vil jeg også stemme for det.

Wiktor Remme: Jeg vil be om at man får stensilert opp forslaget fra Enger. Så var det spørsmålet om selve rammeavtalen. Der hvor vi har regulering og opptrapping av kvinnesatsene. Er det tatt med at de også skal reguleres fra 16/2?

Nordahl: Det skal virke fra den dag det står i overenskomsten.

Remme: Så var det spørsmålet om hvorvidt en skal følge den formen som her er skissert. Det er et vurderingsspørsmål. Og her er man stilt overfor det ansvar som ligger på oss ved å ta et standpunkt. Det kan være vanskelig i mange situasjoner å ta et reelt standpunkt. Jeg var i samme situasjon i Tariffrådet og vi den 21. desember i fjor ble oss forelagt situasjonen ved en orientering av formannen.

Ved dette høve hadde jeg ikke nok bakgrunnsstoff for å bedømme situasjonen. Det må være naturlig at skal vi sitte i et Tariffråd, må vi ha det grunnmateriale som er nødvendig for å gi råd. Men hvis Tariffrådet bare skal være et forum for orientering fra Sekretariatet til forbundene, kan det være greit nok som det har vært.

I tariffrådsmøte 21. desember fikk man informasjon som skulle behandles konfidensielt, men da man kom ut fra møtet fant man i Dagbladet mer enn hva vi fikk orientering om. Da er det grunn til å spørre om informasjonene er riktige.

Det snakkes jo nå mye om demokratisering av arbeidslivet. Da kan det være grunn til å reise spørsmålet om at Tariffrådet må være mer med i de oppgjør som foregår. Det være seg de samlede oppgjør eller indeksoppgjør. Skal vi ha et samlet oppgjør, bør også dette ha en så representativ forsamling bak seg, at det ligger tyngde bak det. Jeg vil foreslå:

«Representantskapet anmoder Sekretariatet om at det ved framtidige tariffrevisjoner og/eller indeksforhandlinger gir de forbund som er representert i Tariffrådet, som ikke har representant eller varamann i Sekretariatet, anledning til å delta i de møter i Sekretariatet som angår tariff- og indeksoppgjør med en representant fra hvert forbund.»

Det vil bety en større aktivisering av Tariffrådet, som jeg mener er både riktig og nyttig.

Einar Gerhardsen: Jeg skal selvsagt ikke blande meg bort i Representantskapets alminnelige behandling av denne saken, men det var et par merknader som kanskje kan være av en viss interesse for den videre drøfting av spørsmålene.

For det første vil jeg gjerne si meg enig med dem som har sagt at det var uheldig at det kom til å arte seg slik at «den røde strek» ikke ble nådd i januarindeksen slik vi hadde regnet med og hadde grunn til å regne med. Vanligvis pleier vi å være glad når prisene ikke stiger. Men denne gang er det faktisk slik at vi hadde ønsket at indeksen ville krøpet en smule opp.

Det skapte en ny og vanskelig situasjon. Når LO, på sitt Representantskapsmøte skal ta stilling til denne situasjon, må en være oppmerksom på at det er flere parter i dette oppgjøret. LO kan, om dette møte beslutter det, naturligvis la det hele hvile og avvente utviklingens gang. Og sannsynligvis kan en da gå ut fra som nokså sikkert at februarartallet kommer til å passere «den røde strek», og da kan en på det grunnlag begynne om igjen. LO alene kan skape en slik situasjon. Men hvis det i dette møte er stemning for å bringe oppgjøret i havn, i det vesentlige på det grunnlag en i dag er enig om, så forutsetter det dessuten at NAF vil være enig i det og at jordbrukernes organisasjoner er enig i det. Vet vi nå noe om det? Det gjør vi vel ikke.

NAF har sentralstyremøte i morgen. Og om dette møtes utfall kan jo ingen vite noe. Men hvis jeg skal bygge noe på det inntrykk jeg har, så skulle jeg anta at NAF vil være interessert i å få oppgjøret avgjort nå, etter de langvarige drøftinger som har funnet sted og etter alt det arbeid som er lagt i det. Om en kan bli enig om antall øre er en annen side av saken.

Når det gjelder jordbruksorganisasjonene, så har de også et styremøte i dag. Om de skal bringe det videre til andre organer, vet vi ennå ikke noe bestemt om. Men det som er på det rene er, at jordbruksorganisasjonene også ved den nye situasjon som er inntrådt vil være villige til å ta oppgjøret på samme grunnlag som det en i dag er enig om. Altså etter samme hovedlinje som oppgjøret mellom LO og Norsk Arbeidsgiverforening. Det kommer inn ennå en part i dette oppgjøret. Det er Regjeringen, og jeg sikter her i første rekke til den erklæring som er gitt om den videre prisutvikling. Formannen har referert det utkast som i dag foreligger og som dekker det syn Regjeringen har, og som den i tilfelle vil legge fram for Stortinget og be om dettes tilslutning til. Jeg skulle tro at det vil være nokså opplagt at Stortinget vil slutte seg til et slikt forslag. Hvis oppgjøret blir utsatt en måned og da finner sted på et høyere nivå, må natur-

ligvis Regjeringen forbeholde seg å komme tilbake til innholdet i erklæringen.

Roald Halvorsen rettet et spørsmål om hvordan det var å forstå at garantien forutsatte et gjennomsnittsnivå på 124—125 poeng. Det bygger på den forutsetning at indekstallet skal ligge innenfor denne rammen som et gjennomsnitt fra og med januar måned i år til og med februar måned 1966. Da kan det naturligvis teoretisk inntreffe det eksemplet Halvorsen nevnte, at i en måned kan levekostnadsindeksen komme til å ligge på 127 poeng, men det forutsetter i så fall at den i en annen måned ligger under 123.

Når Regjeringen har fremmet et forslag, det går også inn i dens erklæring, et forslag til Stortinget om å bevilge inntil 70 mill. kroner som skal settes inn for å holde prisene nede, så skal det, som det også går fram av erklæringen, settes inn i melk- og melkesektoren. Og en mener at det da vil være tilstrekkelig til å hindre en stigning av nevnte vareslag. Vi har gjort det først og fremst av den grunn at melk og melkeprodukter er av de varer som brukes daglig i alle husholdninger, og mest i store familier. Dessuten er det en ordning som har mer permanent karakter. Den kan ikke regnes som forbrukersubsidier av midlertidig karakter som tas bort igjen foran et nytt tariffoppgjør.

Med de 70 millioner som settes inn, og så langt en på forhånd tør ha noen sikker formening om prisutviklingen, er det ingen grunn til å tro at prisnivået vil overstige det tall som er nevnt i Regjeringens erklæring. Men dette forutsetter naturligvis da at en kan handtere hele situasjonen slik at den alminnelige innstilling til prisutviklingen ikke er slik at en stadig regner med høyere og høyere priser. Men at en, hadde jeg nær sagt, kan innarbeide den alminnelige oppfatning at nå skal prisnivået framover være mer stabilt.

Kjelsrud nevnte at det måtte være omsetningsavgiften og at den ikke hadde slått helt ut i januar måned, som var en av grunnene til at prismyndighetene hadde bommet på prognosen. Ja, det er nok det mest sannsynlige det. Det er en større eller mindre del som ikke er tatt ut av det de kunne ha rett til å ta ut i omsetningsavgift. På den annen side kan det godt tenkes at de unnlater å gjøre det. Det vil jeg helst tro. Og det kan da noen av hver av oss finne ut, at det er for visse vareslag. Særlig gjelder det vareslag hvor det er sterk konkurranse. Vi får iallfall håpe at det er det som kan være forklaringen, og da behøver det ikke å slå ut verken i februarindeksen eller i andre indekser.

Det er spørsmål her om å utsette det hele en måned. Jeg vil da få lov å minne om det som enkelte talere allerede har vært inne på, at det muligens ville kunne gi lønnstakerne ett, to eller tre øre mer fra

16. mars. På den annen side vil det gi jordbrukerne en tilsvarende inntektsøkning, eventuelt med direkte utslag i prisene på jordbruksvarer. Altså med en gang en øking av prisnivået som det vel neppe er mulig for noen å hindre.

Og det kan få konsekvenser også på andre områder. Dessuten tror jeg nok det er fornuftig å være oppmerksom på at en måned nå i usikkerhet innenfor hele vårt arbeids- og næringsliv, kan gi fristelse for mange til å spekulere i en slik situasjon, hvis en da regner med at denne fører til en øking av hele nivået både når det gjelder lønninger og priser.

Dette er etter min mening en realitet som det ikke ville være klokt for noen å se helt bort fra. Kunne en nå få en avgjørelse og skaffe ro omkring problemene, ville mye være vunnet. Når det gjelder spørsmålet om en videre prisstigning, må jeg si at oppgjøret i seg sjøl, under alle omstendigheter, nødvendigvis må føre til en viss prisstigning. Og det kommer også til å bli som det vanligvis blir i disse måneder framover noen sesongmessig stigning på visse vareslag. Men en håper da å kunne stabilisere det på et rimelig nivå så vi kan komme gjennom dette året og denne tariffperioden med en situasjon som skal gjøre lønnstillegget mer reelt enn hva det var foregående år, og vi skal da forhåpentlig kunne sammenligne med året 1963.

Haugness var i sitt innlegg litt inne på den psykologiske side av spørsmålet. Jeg tror det betyr mer enn mange vil være oppmerksomme på. Jeg vil si den psykologiske og den politiske betydning det ville ha, om de store organisasjoner i vårt land, sammen med landets myndigheter kunne være i stand til å mestre en situasjon som den vi nå er kommet opp i ved å skjære gjennom alle vanskeligheter og legge grunnlaget for en utvikling som blant annet, og det er for denne forsamling nokså vesentlig, skulle gi muligheter for en større sikkerhet når det gjelder reallønnsutviklingen enn i den perioden vi nå umiddelbart har bak oss.

Fritz W. Hannestad: Det kan kanskje se ut som om det er to forskjellige innstillinger fra Sekretariatet. Da vil jeg gjøre oppmerksom på at det foreligger ikke noen flertalls- og mindretallsinnstilling. Forholdet er bare det at noen har gitt uttrykk for en annen oppfatning enn flertallet. Men ved en endelig votering sluttet de fire eller fem som utgjorde mindretallet seg til flertallsoppfatningen.

Når det gjelder forholdet til NAF, så er det i og for seg ikke noe uforståelig at de sier nei når ikke tallet slår ut. Jeg skulle anta at vi på vår side, hvis indeksen var på nedtur og manglet 1/10, ville stille oss avvisende. Men forholdet er jo at vi alle mer eller mindre har sverget til magisteren, og de 27 ørene har svirret rundt, ikke minst i pressen.

Jeg tror det er mest riktig at man utsetter spørsmålet slik at de prinsipper som står i lønnsnemndas kjennelse av 11. mai 1964 får slå ut i det indeksoppgjøret som vi får krav på i neste måned.

Jeg har i Sekretariatet git min tilslutning til rammeavtalen og jeg er også enig i den erklæring Regjeringen har gitt, men jeg forutsetter da at den bygger på den rammeavtalen som foreligger, og jeg vil gjenta at jeg er villig til å være med på et oppgjør innenfor rammeavtalens bestemmelser. Men jeg vil ikke være med på et oppgjør på f.eks. 25 øre. Og hvis det ligger i Engers forslag at Sekretariatet også skulle få fullmakt til å ta et oppgjør på 25 øre, da stemmer jeg mot forslaget.

Det er nevnt den psykologiske siden av saken her. Det kan vel også tenkes at det rent psykologisk ville slå den andre veien hvis man skulle velge å ta et oppgjør utenfor rammeavtalen. Det tror jeg ville være meget uheldig.

Formiddagsmøtet ble hevet kl. 13.20.

ETTERMIDDAGSMØTET

Møtet ble satt igjen klokken 14.15.

Nordahl meddelte at Sekretariatet hadde hatt møte i pausen og han forela følgende enstemmige innstilling for Representantskapet:

«Representantskapet godkjenner den foreliggende rammeavtale om indeksregulering av 10. februar 1965, som er anbefalt av Sekretariatet.

Sekretariatet får fullmakt til å slutføre forhandlingene og undertegne avtalen med Norsk Arbeidsgiverforening.»

Før jeg redegjør for Sekretariatets innstilling vil jeg først si litt om hvordan denne avtalen skal forstås. Vi sendte ut pressemelding den 7. februar og den har to avsnitt som har betydning for en forståelse av avtalen. Det heter her:

«Landorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening var villig til å oppta forhandlinger og man er nå kommet fram til et anbefalt forslag til indeksregulering, under forutsetning av at konsumprisindeksen pr. 15. januar, som blir kjent 15. februar, kommer opp i minst 120,6.»

Vi har altså hatt det for øye når vi sendte ut den meldingen, at indeksen kunne komme til å ligge under 120,6. Det heter så videre i pressemeldingen:

«Blir konsumprisindeksen 120,8, skal det gis et indekstillegg på 27 øre timen til voksne kvinner og menn. Hvis indekstallet pr. 15. januar skulle ligge under eller over 120,8, reguleres tillegget forholdsvis.»

Nå har vi altså diskutert saken i Sekretariatet igjen, og der foreligger det enstemmig forslag som dere har fått utdelt og som jeg har referert.

Foruten dette har vi utarbeidet noe for internt bruk, hvor første avsnitt i innstillingen blir som nevnt. I annet avsnitt heter det da:

«Sekretariatet bemyndiges til å undertegne avtalen med de reguleringer som er en følge av endringer i indekstallet, dog ikke under et indekstall på 120,6.»

Det er som sagt for internt bruk så kan dere selv regne ut hva det i tilfelle blir.

Tor Aspengren: Det er et par ting jeg vil peke på uten å komme inn på forslagets realitet. Det var snakket om mindretall fra Hannestads side, og det vil jeg gjerne fra denne talerstol rette på. Jeg konstaterer at det er først nå at Sekretariatet har kommet med sin innstilling.

Når det gjelder Tariffrådet, synes jeg Remme var veldig krass i sin uttalelse. Jeg vil gjerne i denne forbindelse ha sagt at hvis man skal vurdere og legge opp en kritikk på bakgrunn av Dagbladet, kan jeg også vise til en situasjon:

Sist vi hadde tariffrevisjon gikk vi fra Folkets Hus kl. 12.30. Vi skulle møte kl. 13. Vi fikk fatt i Dagbladet på veien, og i dette sto det: «Forhandlingene i verkstedforeningen brutt», før vi i det hele tatt hadde opptatt forhandlinger. Jeg sa da nokså sarkastisk, at vi kan visst gå tilbake igjen, men selvsagt gjorde vi ikke det.

Når det gjelder det som nå sist er lagt fram, så er det som formannen opplyste en enstemmig innstilling fra Sekretariatet. Og det som ligger bak denne er vel håpet om at man skal kunne finne fram til en løsning. Uten at noen som helst har gitt noen som helst garanti for det. Men det må vel være forutsetningen at man får til en ordning uten å få noen kunstpause på en måned.

Anker Nordtvedt: Det er en eiendommelig situasjon vi er kommet opp i, når man sitter og småergrer seg for at prisene ikke går høyt nok i været. Det er en ting som ikke har vært nevnt, men som jeg synes er verd å nevne, og det er de som tilkommer lavtlønnstilleggene, for det er ingen som føler prisstigningen så sterkt som dem. Hvis man skulle utsette reguleringen en måned, så har vi innenfor vårt område i første rekke arbeiderne i sildoljeindustrien, en bransje som har lavtlønnstillegget fullt ut, og en kan fort regne seg til at de vil

komme til å tape på en slik utvikling. Og det kan vel ikke være hensikten. At de som *ikke* oppnår lavtlønnstillegget kan ta det standpunkt er vel for så vidt ganske naturlig, selv om det ikke er riktig.

Jeg kan forstå Kjelsruds og Pehrsens argumentasjon at hvis man venter en måned så ville man kunne dra nytte av den høyere time-lønn ved beregning av overtid, skifttillegg og alle prosenttillegg. Men når man begynner å snakke om ett-øringer, så synes jeg det er å trekke tingen litt for langt. Direktør Østberg begynte under forhandlingene med den formen. Han begynte å diskutere ett-øringer, inntil vi fikk gjort oppmerksom på at det var vi vel i grunnen ikke kommet for å diskutere. Det var noe større tall enn ett-øringer som betydde noe for oss.

Jeg tror at et oppgjør i dag, og særlig da etter det forslag som Sekretariatet kom fram til, vil være det som gir oss best. Ikke minst fordi at hvis vi får et høyere indekstall skal oppgjørene for de andre organisasjoner også selvfølgelig være tilsvarende høyere. Det er organisasjoner som i aller høyeste grad har innflytelse på pris-situasjonen her i landet, og man må da også være forberedt på at Regjeringen på sin side kommer til å heve sitt garantitall. Da tror jeg det er riktig som Per Andersen sier, at det ikke er spørsmål om hva vi får i lønningsposen, men hva vi får for det vi har i lønningsposen — og da tror jeg regnestykket vil bli svært dårlig hvis man venter til neste gang.

G. Brauer: Jeg forlangte ordet før innstillingen forelå fra Sekretariatet, men det endrer ikke min mening likevel. For oss er stillingen ganske klar, det er bare spørsmål om NAF sier ja eller nei. Sier de nei, vet vi at det behøver ikke å bli noe — og sier de ja, er vi innstilt på at oppgjøret tas nå. Vi kan ikke se noen som helst slags fordel i at vi skal vente og med *det* få et høyere prisnivå.

Jeg tror det er av uvurderlig betydning at LO går foran og nytter den sjansen som nå foreligger til å få en stabilisering av prisene. Så vidt jeg kjenner til stemningen ute på arbeidsplassene, er det dette som opptar folk. Det er ikke spørsmål om vi får 27 eller 30 øre da eller da. Spørsmålet er om vi kan komme fram til en oppgjørsmåte så vi ikke får et 1964 om igjen. Jeg vil anbefale Sekretariatets innstilling.

W. Remme: Jeg kan si til Aspengren at det er ikke Dagbladet som bestemmer min holdning i noen som helst situasjon. Jeg talte om at vi må få en forbedret informasjon og et større ansvar i forbindelse med de oppgjør vi går i møte. Derfor synes jeg det ville være både riktig og naturlig at vi i forbundene som skal ut i marken og forklare og forsvare de fremlagte forslag, bør få de best mulige informasjoner om hva forslagene inneholder.

Når jeg fremmet mitt forslag, innebar det at vi skulle være med å høre på drøftingene. La oss kalle det for observatører. Jeg vil slutte meg til det Nordahl sa da vi innførte Tariffrådet, at dette er nye veier vi slår inn på for bedre behandling av tariffsituasjonen for fremtiden. Og det er på samme premisser jeg anbefaler mitt forslag.

Sverre Enger erklærte at han, da Sekretariatet har lagt fram enstemmig forslag, trakk sitt forslag tilbake.

Oluf Anfinssen: Det var sagt tidlig i debatten at Regjeringens erklæring var et sentralt spørsmål når vi skulle vurdere hele denne saken. Det ble også fra Halvorsen rettet en forespørsel fra dirigenten om hva det i grunnen lå i det man hadde hørt når det gjaldt denne erklæringen. Riktig nok ble det sagt at Sekretariatet var tilfreds med den, og Gerhardsen har her gitt en orientering. Men det ble også lovet fra dirigentplassen at erklæringen skulle bli utdelt til representantene. Det synes jeg også hadde vært riktig. Jeg har følelsen av at det er noen usikkerhet med indeksen. Jeg er fullstendig klar over at Regjeringens formulering må være slik at den kan bli godkjent av Stortinget. Men vi som er tillitsmenn for medlemmene skal også både forklare og forsvare det vi har vært med på når det gjelder den siden av saken.

Jeg må gjenta at etter det jeg hittil har hørt, kan man danne seg forskjellige meninger. Hvis man i februar neste år skal vurdere hva som har vært gjennomsnittet av indeksen, så kan man kanskje komme til at den har vært 125,6. Det betyr i realiteten, når man tar utgangspunkt i 120,6, at man har mistet et helt indeksoppgjør. Men det er mulig jeg tar feil her.

Nordahl: Det må bero på en misforståelse hvis siste taler har forstått det slik at vi skulle mangfoldiggjøre Regjeringens erklæring. Det foreligger for øvrig ikke en slik erklæring, men et utkast til en slik. Og hvis vi sammenholder med erklæringen fra 1963, så er denne noe bedre enn i 1963. Den nåværende erklæring er gitt til februar 1966, og da er vi begynt på de nye forhandlinger i det året.

Roald Halvorsen: Vi er nå kommet tilbake til denne gjennomsnittsavtalen. Det må vel være slik å forstå at vi ikke må gå helt fram til februar 1966, selv om en skal vurdere gjennomsnittet. Det må vel være slik at når man har gjennomsnittet, at hvis man f.eks. fra januar og fram til juli måned (for å ta en måned) og tallet da er 127 — altså over 125 — så må vel Regjeringen være forpliktet til å se på spørsmålet. Hva hjelper det oss etter februar 1966, for da har vi ingen avtale lenger. Da skal vi begynne å forhandle om ny tariff.

Idar Nordstrand: Selvfølgelig er det ikke slik at vi kan vente til februar 1966 før vi i tilfelle gjør noe med dette. Det er jo slik at dette gjennomsnittstallet baserer seg på tallene fra januar i år og

til og med februar neste år. I løpet av mai—juni vil vi ha sett hvordan indeksen har vært i tiden fra januar til mai. Hvis vi da ser at det er fare for at gjennomsnittstallet overskrides, så vil vi legge fram det nødvendige forslag før Stortinget går fra hverandre. Men det er selvsagt vårt håp at det *ikke* går slik.

Når Stortinget kommer sammen igjen til høsten, vil vi ytterligere ha tre måneders erfaring for hvorledes prisutviklingen har artet seg og vil i tilfelle også da legge fram for Stortinget forslag som er nødvendig for å rette opp gjennomsnittstallet for hele perioden.

Ingvald Hansen: Jeg er for så vidt enig i pris- og lønnsministerens resonnerement. Men her er det spørsmål om en avgitt erklæring. Den sier imidlertid intet om at den vurdering som det snakkes om her skal nyttes. Og dette er en erklæring som avgis for resten av tariffperioden. Men om det tragiske skulle skje at det ved høstens valg blir en politisk endring, hva da? Er erklæringen gitt av den nåværende regjering bindende for resten av perioden? Jeg tror det er riktig å bringe det spørsmål på det rene.

Einar Strand: Jeg har oppfattet den erklæring som Regjeringen vil gi på den måte at den er villig til å forelegge for Stortinget forslag om å holde indeksen nede i perioden januar 1964 til februar 1966, på et tall på 124—125. Og jeg har også oppfattet det slik at hvis det i nevnte periode oppstår en situasjon hvor indeksen tegner til å ligge over dette tall, så skal Regjeringen ha fullmakt til tiltak utover de 70 mill. kroner som er nevnt.

Jeg oppfatter det også slik, sett ut fra LO's side, at i og med at vi har fått en slik erklæring, har man adgang til å gjøre henvendelse fra LO's side til Regjeringen på basis av denne erklæringen.

Einar Gerhardsen: En erklæring som avgis av landets regjering vil måtte være bindende for enhver regjering, selv om det i løpet av den periode det dreier seg om skulle bli andre som sitter med regjeringsmakten, så mye mer som det er Regjeringens hensikt å legge dette fram for Stortinget, slik at også Stortinget i en eller annen form kommer til å gi sin tilslutning, og med det også en medgarantist for det som her er sagt. Så den side av saken skulle være helt klar.

Jeg synes også den øvrige delen bør være klar. Hvis en skulle gjøre det slik som et par talere har fryktet, at en skal sitte rolig å se på utviklingen og vente til utløpet av perioden, altså i februar 1966, da er det for seint å konstatere at gjennomsnittet ligger for høyt. Selvfølgelig må en gjøre slik som Nordstrand sa: Regjeringen vil måtte følge prisutviklingen fra måned til måned, slik vi gjorde det i 1963. Da ble det satt inn nye subsidier for å sikre at den erklæring som da ble gitt også ble fulgt opp. Det vil en også måtte gjøre denne gang. Fra måned til måned vil en følge utviklingen, og så snart en kan regi-

strere at prisnivået ligger så høyt at det er fare for at gjennomsnittet vil overskrides, da er det Regjeringens plikt å gå til Stortinget med konkrete forslag om de nødvendige tiltak.

Jeg tror at alle som leser erklæringen vil bli klar over hva den innebærer. Jeg kan ikke forstå at det er mulig for noen regjering å si noe mer og si det noe tydeligere enn hva det er gjort her.

Til dem som har bedt om å få erklæringen mangfoldiggjort og utlevert, må jeg si at det ikke er lett for Regjeringen å gjøre det. Da måtte vi også i tilfelle gjøre den tilgjengelig for de andre organisasjonene på lignende måte, og dermed blir den offentliggjort. Og vi har ment at den skal bli offentlig først når partene er enige om et oppgjør, og da går den inn som en del av det samlede oppgjør.

Nordahl: Det var en taler som nevnte dette med protester mot dette oppgjøret. I den anledning kan jeg fortelle at til Sekretariatet er det ikke kommet mer enn én protest. Det er fra Malersvennernes forening i Oslo.

Det foreligger et forslag fra Remme som jeg vil foreslå blir oversendt til Sekretariatet. For øvrig vil jeg si at det bare er Representantskapet og Sekretariatet som har myndighet mellom kongressene, og som rådgivende utvalg Tariffrådet. Skal det skje endringer i dette, må det være Kongressen som avgjør det. Jeg forstår at Wiktor Remme's forslag blir oversendt Sekretariatet.

Nordahl foreslo også at Regjeringens erklæring skulle gå inn som en forutsetning for innstillingen fra Sekretariatet.

VOTERING:

Det ble enstemmig vedtatt å oversende Wiktor Remme's forslag til Sekretariatet.

Sekretariatets innstilling med formannens ovenfor nevnte forutsetning ble enstemmig vedtatt.

Einar Strand refererte protokollen fra formiddags- og ettermiddagsmøtet, og den ble enstemmig godkjent.

Konrad Nordahl takket Representantskapet for godt ordskifte og erklærte møtet for avsluttet.

INDEKSREGULERING AV LØNNINGER M. V.

Alle tall i denne protokoll er justert etter de forhandlinger som fant sted 16. februar 1965.

År 1965 den 20. januar samt 3., 4., 5., 9. og 10. februar har Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsgiverforening drøftet spørsmål i forbindelse med en sannsynlig indeksregulering av lønningene.

Til stede i møtene har vært:

For LO: D'hr. Konrad Nordahl, P. Mentsen, Thorleif Andresen, Einar Strand, Odd Højdahl, Erling Frogner, Anker Nordvedt, Lage Haugness, Henry Nicolaysen, Tor Aspengren, Marie Lindquist, Otto Totland, Jon Rikvold og G. Brauer.

For NAF (i ett eller flere av møtene): D'hr. A. P. Østberg, Ansgar Eriksen, Iver Høy, Harald Holm, Knut Isachsen, Frithjof R. Bjelland, Karl Blom, Arvid Matheson, Trygve Kleppe, J. Chr. Rogstad, J. Fr. Hansen, Bjørn R. Paasche, Kaare Selvig, Lars Aarvig, Hans Bjaaland, Darre Bremer Christensen, Emil Bruusgaard, Per Kierulf, Jens Ulvin, Joachim Rønneberg, Andreas Schjoldager og O. Chr. Gløersen.

Partene viste til Rikslønnsnemndas kjennelse av 11. mai 1964, VI, vedrørende indeksregulering, som gir Landsorganisasjonen rett til å kreve opptatt forhandlinger om lønnsregulering når konsumprisindeksen er steget til 120,6. En tilsvarende bestemmelse er inntatt i avtalen om jordbruksprisene.

Konsumprisindeksen steg forholdsvis sterkt utover høsten 1964. Etter de prognoser som forelå i fjor høst, var det klart at en tidlig i 1965 ville nå «Den røde strek» (120,6 poeng). Prisutviklingen har vært drøftet flere ganger i «Kontaktutvalget», hvor det deltar representanter fra Regjeringen, Landsorganisasjonen, Norsk Arbeidsgiverforening, Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Fiskarlag.

Under disse drøftelser ble det fra Regjeringens representanter uttalt ønske om at det ved første indeksregulering måtte finnes fram til en løsning, slik at en unngår ytterligere indeksoppgjør i 1965, dette med sikte på å skape et mest mulig stabilt prisnivå fram til våren 1966. Regjeringens representanter antydte videre at det kunne gjøres på den måten at partene ble enige om en kompensasjon for stigningen i indeksen inntil 15. januar pluss 2 poeng.

Resultatet av dette skulle da bli at den neste «Røde strek» blir 5 poeng høyere enn indekstallet pr. 15. januar pluss 2 poeng. Under drøftelsene i «Kontaktutvalget» var det en forutsetning at det resultat som Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening måtte finne fram til, skulle tilpasses alle tariffavtaler som har den samme indeksreguleringsbestemmelse og hvor enten LO eller NAF er direkte tariffpart. Videre at oppgjøret mellom staten og jordbruksorganisasjonene kommer i samme stilling.

Det er på ovenstående grunnlag forhandlingene mellom LO og NAF har vært ført.

Landsorganisasjonens forhandlere ønsker å anføre følgende:

Når de anbefaler forslaget til indeksregulering i den spesielle form det har fått denne gang, skyldes dette at det i den nåværende prissituasjon er nødvendig å medvirke til en stabilisering av prisnivået, og at Regjeringen gir en tilfredsstillende erklæring om dette.

Arbeidsgiverforeningens forhandlere ville også gi uttrykk for at det i den nåværende situasjon var ønskelig å finne fram til løsninger som best mulig sikret at det ikke ble spørsmål om flere indeksreguleringer i tariffperioden. Dette ville bli lettere ved et engangsoppgjør angående lønningene nå, og NAF hadde derfor gått med på å gi de såkalte innebygde tillegg etter Lønnsnemndas kjennelse fra et tidligere tidspunkt enn bestemt i kjennelsen.

Med hensyn til LO's uttalelse om en tilfredsstillende priserklæring fra Regjeringens side, ville de framholde at NAF naturligvis også var interessert i et stabilt prisnivå, men ikke ved slike midler at man gjorde tariffrevisjonen 1966 vanskeligere enn den ellers ville være.

Som resultat av de førte forhandlinger er partene enige om å anbefale følgende forslag:

A. Indeksregulering.

For alle grupper som omfattes av indeksreguleringsbestemmelsen i Rikslønnsnemndas kjennelse av 11. mai 1964 eller som har samme indeksreguleringsbestemmelse i sine tariffavtaler, foretas regulering opp til et indekstall som ligger 2 poeng høyere enn 120,6. Neste «røde strek» skal ligge 5 poeng høyere enn det indekstall man regulerer opp til (127,6).

Indekstillegget skal utgjøre 26 øre pr. time.

B. Innebygd tillegg etter Lønnsnemndas kjennelse av 11. mai 1964.

Det generelle innebygde tillegg på 10 øre og det lavtlønnstillegg på inntil 10 øre som etter Lønnsnemndas kjennelse av 11. mai 1964 skulle gis fra 1. april 1965, gis med virkning allerede fra og med 22. februar 1965. Dette gjelder ikke de fag eller bedrifter som ved tariffrevisjonen 1964 allerede har tatt hensyn til det for andre overenskomstområder bestemte innebygde tillegg fra 1. april 1965 og som derfor ikke har bestemmelser om sådant innebygd tillegg i sine tariffavtaler.

C. Lønnstillegg.

1. Generelle tillegg.

Alle voksne arbeidere, kvinner og menn, gis med virkning fra og med 22. februar 1965 et generelt lønnstillegg på 36 øre pr. time (indeksreguleringstillegget + det generelle innebygde 10-ørestillegg).

2. Lavtlønnstillegg.

Med virkning fra og med 22. februar 1965 gis foruten det generelle tillegg etter pkt. 1), et lavtlønnstillegg på inntil 10 øre pr. time til voksne menn og kvinner hvis timefortjeneste inklusive det generelle tillegg etter pkt. 1) da er lavere enn henholdsvis kr. 7.06 og kr. 5.46, dog ikke utover disse tall.

Merknad til 1) og 2):

For de i pkt. B nevnte fag er tillegget etter pkt. 1) 26 øre, og bestemmelsen om lavtlønnstillegg gjelder ikke.

Merknad til pkt. 2) vedrørende lavtlønnstillegget:

a) For arbeid på akkord (herunder akkordtariffer, faste akkorder og prislister), produksjonspremieordninger, bonusordninger og andre lønnsordninger med varierende fortjeneste, skal man — for så vidt partene ikke blir enige om en annen beregningsperiode, — ved avgjørelsen av om fortjenesten ligger under grensetallene i pkt. 2), legge til grunn den gjennomsnittsfortjeneste pr. time i 4. kvartal 1964 som lønnsordningen har gitt, eller hvis fortjenesten i 4. kvartal ikke er kjent, gjennomsnittsfortjenesten i 3. kvartal 1964, i begge tilfelle tillagt 36 øre.

b) For arbeid på tidlønn (time-, dag- og ukelønn inklusive personlige tillegg og andre faste tillegg) samt ved arbeid

på fast akkordavsnavn, skal den samlede lønn pr. 20. februar 1965, tillagt 36 øre, legges til grunn.

c) I beregningsgrunnlaget etter pkt. a) og b) medregnes ikke tarifferte tillegg for overtid og skift samt ansiennitet og heller ikke betaling for helligdager.

3. Gjennomføring av lønnstilleggene.

a) Tidlønnsarbeid.

Hvis det ikke oppnås enighet om noe annet ved forbundsvisse forhandlinger, skal samtlige minstelønnssetninger, normal-lønnssetninger og personlige lønninger forhøyes med 36 øre pr. time (indeksreguleringstillegget + det generelle innebygde 10-ørestillegg) fra og med 22. februar 1965.

For ukelønte utgjør tillegget kr. 16.20 og for månedslønte kr. 70.20.

For tariffområder med kr. 20.00 pr. måned i innebygd tillegg blir månedslønnssetningen kr. 71.00.

Eventuelt lavtlønnstillegg etter pkt. 2) gis eksempelvis ved forhøyelse av eller innførelse av bonus, premie eller akkordavsnavn. Hvis partene ikke blir enige om den tekniske framgangsmåte ved gjennomføring av lavtlønnstillegget, følges samme framgangsmåte som i 1964.

b) Akkordarbeid m. v.

Faste akkorder og prislister, produksjonspremieordninger, bonusordninger og andre lønnsordninger med varierende fortjeneste, reguleres slik at den samlede fortjeneste stiger overensstemmende med pkt. C, 1) og eventuelt 2).

Inntil enighet om regulering av akkorder m. v. er oppnådd, betales tilleggene pr. arbeidet time.

Ved frie avtaleakkorder som det forhandles om på arbeidsplassen, skal tillegget etter pkt. 1) holdes utenfor akkordene og betales pr. arbeidet time, hvis ikke partene blir enige om innregulering.

c) Akkordnormaler.

Akkordnormaler (akkordberegningsgrunnlag) reguleres slik at akkordfortjenesten stiger med 36 øre pr. time. Inntil enighet om regulering av akkordnormaler (akkordberegningsgrunnlag) er oppnådd, benyttes de gamle akkordnormaler (akkordberegningsgrunnlag), og tilleggene betales pr. arbeidet time.

Hvor bedrifter innen et overenskomstforhold med akkordnormal i hovedoverenskomsten anvender andre tall enn overenskomstens akkordnormal, foreligger ikke plikt til å regulere disse tall.

4. For unge arbeidere og lærlinger skal indekstillegget pr. time være 13 øre og de samlede tillegg (indekstillegget + det innebygde tillegg) skal være 18 øre pr. time, kr. 8.10 pr. uke og kr. 35.10 pr. måned samt 35.00 (i de tilfelle hvor det innebygde tillegg for ungdom utgjør kr. 10.00).
5. For arbeidere som etter lov eller tariffavtale har en annen arbeidstid enn 45 timer pr. uke, er beregningsgrunnlaget for lønnstilleggene 45 timer. For arbeidstakere som har en så kort ukentlig arbeidstid at man ikke kan tale om full arbeidsuke, følges tidligere praksis.

D. Forhandlinger om spesielle ordninger.

For enkelte bransjer er det forhandlet særskilt om spesielle spørsmål som det settes opp egne protokoller for.

E. Avtalen om godtgjørelse for helligdager og 1. og 17. mai (A-ordningen).

Partene viste til at det i hovedorganisasjonenes avtale om godtgjørelse for bevegelige helligdager og 1. og 17. mai (A-ordningen) er fastsatt at hvis det gjennomføres generelle lønnsreguleringer, skal godtgjørelsen for de bevegelige helligdager reguleres tilsvarende inntil lønnsreguleringen har fått virkning for godtgjørelsen for 1. og 17. mai. Denne bestemmelse er blitt aktuell på grunn av indeksreguleringen i februar 1965.

Etter å ha drøftet saken ble man enig om følgende:

1. For *voksne menn* ble partene i 1964 enige om at helligdagsgodtgjørelsen i påsken 1965 skulle være lik 85 prosent av betalingen for 1. og 17. mai 1964 + 32 øre pr. time. Under hensyntaken til indeksreguleringen forhøyes dette tillegg for påsken 1965 til 55 øre pr. time.
For *voksne kvinner* ble partene i 1964 enige om at helligdagsgodtgjørelsen i påsken 1965 skulle være lik betalingen for 1. og 17. mai 1964 + 32 øre pr. time. Under hensyntaken til indeksreguleringen forhøyes dette tillegg for påsken 1965 til 55 øre pr. time.
For *unge arbeidere og lærlinger, mannlige og kvinnelige*, ble partene i 1964 enige om at helligdagsgodtgjørelsen i påsken

1965 skulle være lik 85 prosent av betalingen for 1. og 17. mai 1964 + 16 øre pr. time. Under hensyntaken til indeksreguleringen forhøyes dette tillegg for påsken 1965 til 28 øre pr. time.

2. Fra og med Kr. Himmelfartsdag 1965 til og med påsken 1966 skal helligdagsgodtgjørelsen utgjøre:

For *voksne menn* 90 prosent av betalingen for 1. og 17. mai 1965 + 15 øre pr. time.

For *voksne kvinner* skal den være lik betalingen for 1. og 17. mai 1965 + 15 øre pr. time.

For *unge arbeidere og lærlinger, mannlige og kvinnelige*, 90 prosent av betalingen for 1. og 17. mai 1965 + 7 øre pr. time.

Merknad til 2.

Hvis partene på den enkelte bedrift ved beregning av godtgjørelsen for 1. og 17. mai 1965 blir enige om å benytte en beregningsperiode (jfr. helligdagsavtalens VI, protokolltilførsel 1, 5. avsnitt) hvor de tillegg som gis fra 22. februar 1965 fullt ut er kommet med i beregningsgrunnlaget, skal det ikke betales noe særskilt tillegg til helligdagsgodtgjørelsen.

3. Godtgjørelsen i helligdagsavtalens II D, Merknad 4, for skiftarbeidere som arbeider skift på helligdager, forhøyes fra kr. 15.60 til kr. 16.00.

Svar på dette forslag gis 15. februar 1965 kl. 1500.

For NORSK ARBEIDSGIVERFORENING

A. P. Østberg. Ansgar Eriksen. Iver Høy. Harald Holm. Frithjof R. Bjelland. Knut Isachsen. Karl Blom. Arvid Matheson. Trygve Kleppe. J. Chr. Rogstad. J. Fr. Hansen. Bjørn R. Paasche. Kaare Selvig. Lars Aarvig. Hans Bjaaland. Darre Bremer Christensen. Emil Bruusgaard. Per Kierulf. Jens Ulvin. Joachim Rønneberg. Andreas Schjoldager. O. Chr. Gløersen.

For LANDSORGANISASJONEN I NORGE

Konrad Nordahl. P. Mentsen. Thorleif Andresen. Einar Strand. Odd Højdahl. Erling Frogner. Anker Nordtvedt. Lage Haugness. Henry Nicolaysen. Tor Aspengren. Marie Lindquist. Otto Totland. Jon Rikvold. G. Brauer.

REGJERINGENS ERKLÆRING

I møte i «kontaktutvalget» 17. februar 1965 avga statsministeren følgende erklæring:

«Regjeringen vil foreslå for Stortinget å bevilge 70 mill. kroner pr. år for å bidra til å redusere prisstigningen. Midlene vil bli brukt til å øke grunntilskuddet på melk. Såfremt det skulle vise seg at konsumprisindeksen i gjennomsnitt for perioden januar 1965 til februar 1966 overstiger 124—125 poeng, vil Regjeringen legge fram for Stortinget forslag om ytterligere tiltak. Dersom prisutviklingen blir vesentlig annerledes enn den en nå regner med, f. eks. på grunn av høyere importpriser eller fordi høstutbyttet i jordbruket avviker vesentlig fra et normalår, vil Regjeringen drøfte situasjonen med organisasjonene.»

